

KAKSOISPARTITIIVIN ESIINTYMINEN JA SYNTAKTINEN YMPÄRISTÖ NUME-
RAALEISSA *KAKSI, VIISI JA KUUSI*

Suomen kielen
kandidaatintutkielma
Oulun yliopisto
10.1.2020

Selina Kangas

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
1.1. Tutkimuskohde	1
1.2. Aiempi tutkimus	2
1.3. Tutkimusaineisto ja menetelmät	4
2. TEORIA	6
2.1. Partitiivi	6
2.2. Numeraalit eli lukusanat	7
2.3. Morfologiset muutokset	8
3. ANALYYSI	10
3.1. Aineiston rajaus	10
3.2. Kaksoispartitiivin esiintymistaajuus	12
3.3. Kaksoispartitiivin syntaktinen ympäristö	13
3.3.1. <i>Kahtaa</i> -muodon syntaktinen ympäristö	14
3.3.2. <i>Viittää</i> -muodon syntaktinen ympäristö	19
3.3.3. <i>Kuuttaa</i> -muodon syntaktinen ympäristö	22
3.4. Yhteenveto	24
4. PÄÄTÄNTÖ	26
LÄHTEET	29

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimuskohde

Tutkin kandidaatintutkielmassani partitiivin päätteiden *-tA* ja *-A* peräkkäistä esiintymistä lekseemeissä *kaksi*, *viisi* ja *kuusi*. Tutkimani lekseemit edustavat kaikki sanahahmoltaan kaksivartaloisia kaksitavuisia *e*-vartaloisia sanoja. Yleiskielen normien mukaan yhteen taivutusmuotoon voi sisältyä vain yksi saman taivutuskategorian tunnus eikä esimerkiksi sijapäätteitä voi olla samassa lekseemissä useampia (VISK 2008 § 53). Viime aikoina on kuitenkin havaittu variaatiota, jossa partitiivi ilmaistaan yhden päätteen sijaan kahdella. Viitataan tähän ilmiöön tutkielmassani nimityksellä **kaksoispartitiivi**. Esimerkiksi lauseessa *tästä voidaan olla kahtaa eri mieltä* lekseemin *kaksi* partitiivi on ilmaistu norminmukaisen *kah+ta*-muodon sijaan kaksoispartitiivisella *kah+ta+a*-muodolla. Vastaavanlaiseen, sanarakenteeseen kohdistuvaan muutoskategoriaan kuuluu myös esimerkiksi *monta ~ montaa* -sanaparin tapaus. On katsottu, että *moni*-lekseemistä muodostettu *mon+ta+a* on niin ikään pleonastinen partitiivimuoto, joka sisältää kaksi saman merkityksen omaavaa kielenainesta. (Branch 2001: 196.) *Moni*-sanan rinnalla pleonastista partitiivin käyttöä on esiintynyt myös esimerkiksi länsimurteissa *syli*-lekseemin kohdalla *syl+tä ~ syl+tä+ä* -tyyppisenä vaihteluna (Paunonen 1970: 202).

Kerään aineistoni Kielipankin konkordanssihakuohjelman Korpin Suomi24-keskusteluista. Keskustelupalstojen kieli on pääosin hyvinkin vapaata ja normittamatonta. Suomi24-aineiston puheenomaisuus on omiaan antamaan realistisen kuvan ilmiöstä ja sen laajuudesta suoraan oikeilta kielenkäyttäjiltä (Lagus, Pantzar, Ruckenstein ja Ylisiurua 2016: 15).

Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

- Kuinka paljon aineistossa esiintyy kaksoispartitiivia, ja miten esiintymistaajuus varioi eri lekseemien kohdalla?
- Millaisissa syntaktisissa tehtävissä kaksoispartitiivi kunkin lekseemin kohdalla esiintyy?

Tutkin kaksoispartitiivin esiintymistaajuutta ja syntaktisia tehtäviä selvittääkseni ilmiön tämänhetkistä laajuutta ja sitä, vaikuttaako tilanne samankaltaiselta samaa sanahahmoa edustavien lekseemien välillä. Esiintymistaajuuden lekseemikohtaisella vertailulla selvitän, miten kaksoispartitiivin esiintymistaajuus vaihtelee eri lekseemien välillä suhteessa niiden norminmukaisten partitiivimuotojen esiintymistaajuuteen. Kaksoispartitiivin syntaktisia tehtäviä analysoimalla selvitän, missä lauseenjäsentehtävissä kaksoispartitiivi yleisimmin esiintyy ja nouseeko kaksoispartitiivin syntaktisessa ympäristössä esille jotain yllättävää rakennetta tai kontekstia. Kaksoispartitiivin tutkiminen on mielestäni mielenkiintoista jos senkin puolesta, että kyse on verrattain tuoreesta ilmiöstä. Myös uusien näkökulmien esille-tuonti tutkimuskenttään motivoi tutkimuksen teossa.

1.2. Aiempi tutkimus

Kaksoispartitiivista tai pleonastisesta partitiivista ei toistaiseksi ole tehty tutkimusta, joka keskittyisi kyseisen sanarakenteen muutokseen yksittäisenä ilmiönä. Aiemmin mainitsemaani *monta* ~ *montaa* -sanaparin tapausta on kuitenkin tutkittu myös morfologisen muutoksen näkökulmasta. Esimerkiksi Hannele Branch (2001) on tarkastellut Virittäjässä ilmestyneessä artikkelissaan *montaa*-muodon historiaa sekä sen syntaksia. Ennen yleiskieleen vakiintumista on *montaa*-muodon katsottu olevan virheellisesti muodostettu pleonastinen partitiivi kvanttoripronominista *moni*. Nykyään kuitenkin aiemmin norminmukaiseksi partitiiviksi luettu *monta*-muoto tunnustetaan nominatiiviksi, jonka partitiivina *montaa* puolestaan toimii. (Branch 2001: 198.) *Montaa*-muoto hyväksytään yleensä silloin, kun partitiivisuuden osoittaminen on ymmärrettävyyden kannalta tarpeen (Länsimäki 1995). *Montaa*-muodosta tehty tutkimus palvelee kandidaatintutkielmaani hyvin, sillä tapaus liittyy läheisesti omaan aiheeseeni.

Muita tutkimusaiheeni kannalta hyödyllisiä tutkielmia ovat esimerkiksi Essi Pöyhätärin (2019) ja Emma-Katariina Korjan (2019) kandidaatintutkielmat. Pöyhätäri on tutkinut vokaalivartaloiden yleistymistä potentiaalissa, Korja puolestaan A-infinitiivissä. Koska tutkielmat keskittyvät tarkastelemaan tiettyjä morfologisia muutosilmiöitä, ovat ne oleellisia

tutkielmani kannalta. Oman tutkielmani kannalta edellä mainituista tutkielmista relevantteja tekee myös se seikka, että Pöyhtäriin ja Korjan tutkimat lekseemit ovat oman tutkielmani lekseemien tavoin myös kaksivartalaisia kaksitavuisia *e*-vartalaisia lekseemejä. Tutkielmien aineisto on myös oman tutkielmani tavoin kerätty Korp-hakuohjelman internetkeskusteluaineistoista.

Pöyhtäri selvittää tutkielmassaan Mutta tähänkin asiaan tulenee kohta muutosta. *Potentiaalilin vokaalivartaloistuminen*, esiintyykö vokaalivartaloistumista enemmän yleisissä perussanoissa kuin harvinaisemmissa perussanoissa. Lisäksi Pöyhtäri tutkii, miten potentiaalit jakautuvat eri muotoryhmiin. Tutkielmasta selviää, että potentiaalilin vokaalivartaloistumista esiintyy eniten yleisissä perussanoissa, yksikön 3. persoonassa. Aineistossa *tulla*-verbin vokaalivartaloistuminen on kaikista yleisintä. Vokaalivartaloistumista tapahtuu kuitenkin kaikissa persoonamuodoissa lukuun ottamatta monikon 1. ja 2. persoonan kieltomuotoja. Pöyhtäriin tutkielma osoittaa myös, että verbikohtainen aineiston laajuus vaikuttaa verbien jakautumiseen eri muotoryhmiin.

Korjan tutkielmassa *Vokaalivartaloiden yleistymisen verbien* nähdä, tehdä, tulla, mennä, purra ja surra *A-infinitiiveissä* toinen tutkielman tutkimuskysymyksistä on Pöyhtäriin tutkielman tavoin se, esiintyykö A-infinitiivien vokaalivartaloistuneita muotoja enemmän yleisissä vai harvinaisemmissa perussanoissa. Korja tarkastelee lisäksi tutkimiensä lekseemien yleisimpiä syntaktisia tehtäviä aineistossaan. Korjan aineistossa eniten vokaalivartalolaisia A-infinitiivimuotoja esiintyy *nähdä*-, *surra*- ja *purra*-verbeillä. Tästä voidaan päätellä, että Korjan tutkimista lekseemeistä vokaalivartaloistuminen on edennyt pisimmälle juuri näiden verbien A-infinitiiveissä. Korjan tutkielman mukaan A-infinitiivi edustui aineistossa yleisimmin verbiketjun tehtävässä. Verbiketjun jälkeen yleisimmät syntaktiset tehtävät olivat Korjan aineistossa subjekti, objekti ja substantiivin määrite.

Jussi Ylikoski (2005) on kirjoittanut morfologisten ja semanttisten innovaatioiden tutkimusnäkökulmista artikkelin Puhe ja kieli -julkaisuun. Ylikoski tarkastelee artikkelissaan *tekeen*- ja *tekes*-tyyppisten verbimuotojen semantiikkaa ja murremaantiedettä. Artikkelin aineistona on käytetty oman tutkielmani tavoin internetin puhekielenomaista kieltä, joka

antaa niin ikään realistisen kuvan morfologisen muutosilmiön tämänhetkisestä tilanteesta. Vaikkakin lähestymiskulma kielen variaatioon on artikkelissa lähinnä sosiolingvistinen, kertoo se mielestäni hyvin, miten kielen muutosta voidaan tutkia monesta eri näkökulmasta samankaltaisen aineiston avulla. Kielellinen muutos on samalla aina sekä lingvistinen että sosiaalinen ilmiö (Paunonen: 190).

Vaikkakin kaksoispartitiivia ei yksittäisenä ilmiönä ole vielä juuri tutkittu, on morfologisista muutoksista yleisemmällä tasolla tehty paljonkin tutkimusta. Esimerkiksi Urho Määttä (1994) on väitöskirjassaan *Funktionaalinen selittäminen morfologiassa* käsitellyt kielen muutoksen evolutionaarista mekanismia. Tutkimus ei keskity tarkasti yhteen tiettyyn ilmiöön esimerkiksi sanarakenteessa, vaan tarkastelee morfologisia muutoksia laajemmilta osin. Jotta yksittäistä morfologista muutosilmiötä voisi tarkastella lähemmin, on ensin ymmärrettävä, mistä ilmiössä pohjimmiltaan on kyse.

1.3. Tutkimusaineisto ja menetelmät

Tutkimusaineistonani toimii kokoelma Suomi24-keskusteluja, jotka kerään kieliopillisesti jäsenettyjen tekstiaineistojen hakuohjelmalla Korpilla¹. Hakuohjelman osumat näytetään konkordansseina eli lyhyinä lausekonteksteina, joissa hakutulokset esitetään haettu sana keskitettynä. Etenkin kielitieteen piirissä konkordanssikäytäntö on monesti havaittu toimivaksi, sillä sen avulla voidaan tarkastella lausekonteksteja, joissa tutkittavat lekseemit esiintyvät. (Lagus ym. 2016: 15.) Käytäntö palvelee myös omaa tutkielmaani hyvin, sillä tarvitsen tutkimuksessani kaksoispartitiivimuotoisen lekseemin esiintymistaajuuden lisäksi tietoa sen syntaktisesta ympäristöstä. Käytän tutkielmassani Korpin Suomi24 2017H2 -nimistä internetkeskusteluaineistoa vuosilta 2001–2017. Aineisto koostuu keskustelunaloituksista ja niihin kirjoitetuista kommentteista. Kyseiseen aineistoon kuuluu 17 korpusta, johon sisältyy yli 4 000 000 000 sanetta ja yli 350 000 000 virkettä.

---

¹ Korp on käytettävissä osoitteessa <https://korp.csc.fi/>.

Sanarakenteen tutkimus on olennaiselta osin sanojen ja niiden esiintymien morfologista analyysiä (Koivisto 2013: 23). Rajaan tutkittavat lekseemit kolmeen numeraaliin, jotka ovat *kaksi*, *viisi* ja *kuusi*. Hakusanoinani toimivat kunkin tutkimani lekseemin kaksoispartitiiviset muodot *kah+ta+a*, *viit+tä+ä* ja *kuut+ta+a*. Lisäksi suoritan haun myös lekseemien norminmukaisilla partitiivimuodoilla *kah+ta*, *viit+tä* ja *kuut+ta*. En kuitenkaan analysoi norminmukaisten partitiivimuotojen tuottamia osumia, vaan poimin vain hakutulosten määrän vertailutarkoituksessa. Käytän hakuohjelman laajennettua sanahakua ja valitsen hakuvaihtoehtoiksi ”sana” ja ”on”.

Vertailen kunkin lekseemin kohdalla norminmukaisen partitiivin esiintymistaajuutta kaksoispartitiivisen muodon esiintymistaajuuteen. Taajuuksia vertailemalla selvitan, kuinka paljon kaksoispartitiivia esiintyy aineistossa suhteessa sen norminmukaiseen muotoon. Kaksoispartitiivin syntaktisia ympäristöjä analysoin konkordanssien avulla. Käyn läpi kaksoispartitiivin tuottamat osumat yksi kerrallaan jättäen aineiston ulkopuolelle ne kaksoispartitiiviset muodot, joiden tulkitsen olevan kirjoitusvirheitä. En analysoi yksitellen norminmukaisten partitiivien tuottamia osumia. Tämä ei olisi järkevää kandidaatintutkielman laajuuden ja siihen käytettävissä olevan ajan kannalta. Koska en käy norminmukaisten partitiivien konkordansseja yksitellen läpi, en voi myöskään jättää laskuista niitä tapauksia, joissa norminmukainen partitiivi on syntynyt esimerkiksi kirjoitusvirheen tuloksena. Vaikka täysin aitoon vertailuun ei ole mahdollisuutta, voidaan hakutulosten määriä tarkastelemalla saada suuntaa-antavia tutkimustuloksia.

Alun perin tutkielmaan oli tarkoitus sisällyttää myös *yksi*-lekseemi. Hakusanana *yhtää* tuotti kuitenkin yli 25 000 osumaa. Osumien määrän ja kandidaatintutkielman suppeahkon laajuuden takia päätin rajata lekseemin kokonaan tutkielmani ulkopuolelle. Iso osa *yhtää*-hakusanan tuottamista tuloksista ovat ensisilmäyksen perusteella kirjoitusvirheitä, joissa kirjoittaja on hakenut todellisuudessa esimerkiksi *yhtään*-muotoa. Muodot olivat osittain myös tarkoituksella tuotettuja ja puhekielelle tyypillisiä loppuheittoisia muotoja.

2. TEORIA

2.1. Partitiivi

Suomen kielen taivutusjärjestelmä perustuu sanavartaloihin ja taivutustunnuksiin. Taivutus-tunnukset ovat sidonnaisia morfeemeja, jotka liittyvät sanan vartaloon. Tunnusvariantteja saattaa olla useampia, mutta yhteen taivutusmuotoon voi sisältyä vain yksi taivutustun-nus samasta kategoriasta. (VISK 2008 § 53.) Lauseessa sijapäätteen tehtävänä on leksee-mien funktioiden osoittaminen. Tämä rooli on merkittävä etenkin kielissä, joiden sanajär-jestys ei suoraan viesti sanojen syntaktisista tehtävistä (Toivainen 1985: 7).

Partitiivi on kieliopillinen sija, joka ilmaisee lauseessa yleensä rajaamattomuutta, indefiniit-tistä määrää, joukkoa tai esimerkiksi ainetta. Partitiivilla on kaksi päätevarianttia: *-A* ja *-tA*, jotka esiintyvät sekä yksikössä että monikossa. Yksikössä *-A*-pääte liittyy lyhyeen vokaaliin päättyvään vartaloon (*kolme+a*, *neljä+ä*) ja *-tA*-pääte pitkään vokaaliainekseen tai konso-nanttiin päättyvään vartaloon (*maa+ta*, *kah+ta*). (VISK 2008 § 87.)

Partitiivi voi toimia lauseessa objektina, subjektina, predikatiivina, adverbiaalin sijana tai statusrakenteena. Objektin sijana partitiivi on yleisin, sillä objekti on partitiivissa merkityk-seltään kielteisessä muodossa, osana rajaamatonta lausetta tai ilmaisemassa epämääräisyyt-tä tai jaollisuutta. Esimerkiksi lauseissa *hän luki kirja+a* ja *hän ei lukenut kirja+a* partiti-iobjekti ilmaisee rajaamatonta aspektia ja kieltoa. Subjektin sijana partitiivi puolestaan on harvinainen, mutta mahdollinen. Esimerkiksi lauseessa *laps+i+a leikki pihalla* partitiivi-subjekti ilmaisee kvantitatiivista epämääräisyyttä. Kvantitatiivista epämääräisyyttä partitiivi voi ilmaista myös osan sijana (*hän luki kirjaa vuos+i+a*) tai statusrakenteessa (*kirja lojui hyllyllä pöly+ä kannessaan*). Predikatiivissa partitiivi viittaa subjektin jaollisuuteen tai il-maisee kokonaisuuden osaa: *ihmiset olivat tyytyväis+i+ä lukemaansa kirjaan*. (VISK 2008 § 1234.)

Partitiivilla on myös tehtäviä, joissa se ei selvästi ilmaise rajaamattomuutta. Partitiivisijai-nen substantiivilauseke toimii usein numeraalin tai mitta-, osa- tai ryhmäsanan täydennyk-

senä (*neljä paksu+a kirja+a*) tai komparatiivin täydennyksenä (*tämä kirja menestyi edellis+tä huonommin*). Partitiivi toimii myös joidenkin adpositioiden täydennyksen mahdollisena rektiosijana (*sinu+a varten*). Partitiivisijaisella adverbialilla ilmaistaan syytä: *hän pudotti kirjan oma+a huolimattomuut+ta+an*. Partitiivilauseke ilmaisee myös reittiä liikeverbin objektina: *hän meni tätä tie+tä*. Eräät partitiivimuodot ovat leksikaalistuneet adverbialeiksi (esimerkiksi *hilja+a*, *luja+a* ja *taka+a*). Partitiivia esiintyy myös kiteymissä, joissa ensimmäisenä osana on yleensä adessiivisijainen sana: *tällä kerta+a*, *missä kohta+a*. Partitiivi on tyypillinen sija myös tervehdyksissä ja toivotuksissa, kuten *päivä+ä*, *hyvä+ä joulua+a* ja *tervetulo+a*. (VISK 2008 § 1234.)

2.2. Numeraalit eli lukusanat

Numeraalit eli lukusanat kuuluvat nominien sanaluokkaan, mutta muodostavat kuitenkin samalla omanlaisensa sanaluokan (VISK 2008 § 772). Numeraaleilla on substantiivien ja adjektiivien kielipillisiä ominaisuuksia sekä yhteisiä piirteitä lukumäärää ilmaisevien kvanttoripronominien kanssa, joihin esimerkiksi jo edellä mainittu *moni*-pronomini kuuluu (VISK 2008 § 770). Numeraalit eroavat muista nomineista joiltakin kielipillisiltä ominaisuuksiltaan. Ne eivät esimerkiksi saa totaaliobjektina *n*-päätettyä. Tämä tarkoittaa sitä, että objektina toimiessaan numeraalilla on vain kaksi sijavaihtoehtoa: partitiivi ja nominatiivi. (VISK 2008 § 772.)

Numeraalit jakautuvat yksiosaisiin peruslukusanoihin (*kaksi*) sekä useampiosaisiin yhdysnumeraaleihin (*kaksi+toista*). Numeraalien tyypillisin tehtävä on ilmaista lukumäärää (*kaksi taloa*). Numeraaliin liittyy yleensä substantiivi, joka ilmaisee, mihin lukumäärällä viitataan. Yleisiä numeraalien kanssa esiintyviä substantiiveja ovat esimerkiksi mittayksikköä tarkoittavat *vuotta*, *metriä*, *litraa*, *prosenttia* ja *kappaletta* (VISK 2008 § 592). Joissain tapauksissa numeraaleilla voi olla myös substantiivista käyttöä. Tämän kaltaisissa tapauksissa numeraali viittaa numeroon (*numero kuusi*), lukuarvoon tai esimerkiksi aikayksikköön (*kello viisi*). (VISK 2008 § 772.)

Numeraalit eroavat muista nomineista myös lausekkeenmuodostuksensa puolesta, sillä numeraalin sisältävän lausekkeen rakenne riippuu numeraalin sijasta. Yksikön nominatiivissa oleva numeraali saa seurakseen partitiivimuotoisen substantiivilausekkeen ja toimii näin lausekkeen edussanana. Muissa sijoissa numeraali kongruoi substantiivilausekkeen edussanan kanssa samaan tapaan kuin adjektiivimääritteet ja toimii tuolloin edussanan laajennuksena. Kummassakin tapauksessa kokonaisuus on tyypiltään substantiivilauseke. (VISK 2008 § 789.)

Nominatiivissa numeraalit ovat substantiivimaisempia kuin muissa sijoissa. Jos numeraalin sisältävä lauseke on partitiivissa, rakenteesta ei ilmene, että numeraali olisi substantiivin määritteenä. Tällöin sitä voisi pitää myös partitiivimuotoisena numeraalina, jolla on partitiivitäydennys. Tältä kannalta myös partitiivi, jolla merkitään kuten nominatiivillakin muun muassa subjektia ja objektia, tekee numeraalista substantiivimaisemman kuin muut sijat. (VISK 2008 § 789.)

Numeraalit muodostavat taivutukseltaan epäyhtenäisen sanaryhmän. Yksilöllistä vartalonvaihtelua voi nähdä etenkin pienissä numeraaleissa. *Si*-loppuiset numeraalit muodostavat oman alaryhmänsä, jossa vartaloissa vaihtelevat *k* ja *h* sekä *s* ja *t* ~ *d*: *kaksi* : *kahde*+*n* : *kah*+*ta* : *kahte*+*en*. Numeraalit viisi ja kuusi taipuvat vesi-tyyppisten substantiivien tavoin: *viide*+*n* : *viit*+*tä* : *viite*+*en*. (VISK 2008 § 99.)

2.3. Morfologiset muutokset

Kieli on luonteeltaan muuttuvaa: jokin osa kielestä on aina muutoksen alainen. Vaikka kielen muutos on ollut osa kielentutkimusta aina, ei muutosten mekanismeja ole selvitelty kovinkaan yksityiskohtaisesti. (Paunonen 2003: 187–188.) Monesti laajallekin levinneiden muutosten taustalla on esimerkiksi pienen ryhmän käyttämä variantti. Yhdestäkin puhujasta lähtöisin oleva kielellinen innovaatio tai uudennos voi levitä koko kieliyhteisön käyttämäksi (Koivisto 2013: 339). Aiemman kielenmuutosta koskevan tarkastelutavan mukaan muutosvaiheiden katsottiin olevan kielen elämässä eräänlainen häiriötiloja, joista pyritään ensisijaisesti pääsemään eroon (Paunonen 2013: 187). Myös niiden tapausten, joissa saman

morfologisen kategorian kielenaines on merkitty kahdesti, on katsottu olevan kielen saastumista (Fertig 2013: 65). Nykyään kielen luonne käsitetään pääsääntöisesti muuttuvaksi, eikä muutosta koeta välittömänä uhkana.

Sen tyyppistä vaihtelua, jossa sanarakenne käy läpi asteittaista muutosta kutsutaan morfologiseksi muutokseksi. Muutokset voivat olla yhteydessä niin kielen sisäisiin seikkoihin kuin kielen ulkoisiin ilmiöihin. Morfologisesta muutoksesta hyvinä esimerkkeinä toimivat luvussa 1.2. mainitsemani tutkimukset vokaalivartaloiden yleistymisestä potentiaalissa ja A-infinitiivissä sekä *montaa*-sanan vakiintuminen kieleemme. Paunosen (2013: 191) mukaan morfologinen muutos on eräänlainen vastamuutos foneettis-fonologiselle muutokselle. Tässä yhteydessä foneettis-fonologisella muutoksella tarkoitetaan ääntenmuutosta, jolla on kiinteä suhde morfologiseen muutokseen. Morfologisen vastamuutoksen perusteina ovat usein esimerkiksi pyrkimys morfologisten tunnusaineiston selkeyden säilyttämiseen, paradigman yhtenäisyyden tavoitteluun, pyrkimys vartalo-, tunnus- tai päätteallomorfien määrän vähentämiseen tai allomorfien äänneasun yhtenäistämiseen sekä pyrkimys muotojen selkeähahmoitteisuuteen. (Paunonen 2003: 191.) Esimerkiksi kaksoispartitiivisen *montaa*-muodon koetaan nykyisin välittävän partitiivin merkitystä *monta*-muotoa paremmin (Branch 2001: 196.)

Kielen muutosten kärjessä ovat usein sellaiset tapausryhmät, joissa muutos on kielen muun järjestelmän kannalta esteettömintä (Paunonen 2003: 199). Tuntuukin luonnolliselta, että kvanttoripronominista *moni* liikkeelle lähtenyt kielellinen innovaatio laajenee ensin numeraaleihin, joilla on määrää ilmaisevien pronomien kanssa paljon yhteisiä ominaisuuksia. Koska kielenmuutokset ovat kaikki osa samaa järjestelmää, ne myös kytkeytyvät monesti yhteen (Paunonen 2013: 188).

3. ANALYYSI

Tutkielmani analyysiluvussa tarkastelen ja analysoin Kielipankin konkordanssihakuohjelmalla Korpilla keräämäni internetkeskusteluaineistoa tutkimuskysymysteni näkökulmasta. Ensin keskityn vertailemaan tutkimieni lekseemien *kaksi*, *viisi* ja *kuusi* aineistossa esiintyvien kaksoispartitiivisten muotojen määrää suhteessa norminmukaisiin partitiivimuotoihin. Toiseksi analysoin tutkimieni lekseemien kaksoispartitiivisten muotojen *kahtaa*, *viittää* ja *kuuttaa* syntaktisia ympäristöjä aineistossa. Selvitän syntaktisen analyysin avulla, mitkä lauseenjäsentehtävät edustuvat kunkin lekseemin kohdalla sekä esiintyvätkö muodot systemaattisesti tietyissä konstruktioissa tai kiteymissä. Tarkastelen analyysin tuloksia myös siitä näkökulmasta, toteutuvatko partitiivin yleisimmät syntaktiset ympäristöt myös kaksoispartitiivisten muotojen kohdalla, vai nouseeko pleonastisten muotojen kohdalla esille jotain odottamatonta lauseenjäsentehtävää tai rakennetta.

3.1. Aineiston rajaus

Olen rajannut aineistostani pois sellaiset hakuohjelman tuottamat osumat, joiden tulkitsen olevan kirjoitusvirheitä tai jotka ovat kontekstiltaan niin suppeita, että niiden syntaktinen jäsentäminen on osoittautunut liian haastavaksi. *kahtaa*-muoto tuotti hakuohjelmalla osumia 556 kappaletta, joista aineistoon päätyi lopulta 446. Kirjoitusvirheet ovat aineistossa lähinnä lyöntivirheitä, joissa yksittäinen kirjain on korvautunut toisella. Esimerkin (1) kontekstin perusteella voidaan päätellä, että kirjoittaja on hakenut *kehtaa*-verbiä. Esimerkissä (2) kirjoittaja on puolestaan mitä todennäköisimmin hakenut *kahtaa*-muodon sijaan todellisuudessa *kohtaa*-muotoa.

(1) *En edes **kahtaa** sanoa, mitä ollaan kipparin kanssa nähty ...*

(2) *Mennään Tallinnaan ja katsellaan miltä maailma sillä **kahtaa** taivasta näyttää*

Rajasin aineistostani myös sellaiset *kahtaa*-muodon tuottamat osumat, joiden vähäisen kontekstin vuoksi syntaktinen jäsentäminen ei ollut mahdollista. Tällaisissa osumissa

toistuivat *ei kahtaa sanaa* ja *ei kahtaa puhetta(kaan)* -tyyppiset konstruktiot esimerkkien (3) ja (4) tavoin. Myös tutkielmaan sisällyttämässäni aineistossa esiintyy samantyyppisiä idiomaattisia rakenteita, jotka toimivat syntaktiselta tehtävältään predikaatin osana. Predikaatin puuttuessa esimerkkien (3) ja (4) tapaisia rakenteita ei kuitenkaan voida luokitella kuuluviksi samaan kategoriaan.

(3) *Ei **kahtaa** sanaa.*

(4) *Ei **kahtaa** puhettakaan.*

Viisi-lekseemin kaksoispartitiivinen muoto *viittää* tuotti hakuohjelmalla kolmesta tutkimastani lekseemistä eniten sellaisia osumia, jotka jouduin jättämään lopullisen aineistoni ulkopuolelle. Hakusanana *viittää* tuotti osumia yhteensä 335 kappaletta, joista aineistoon päätyi lopulta vain 31. Kirjoitusvirheiksi tulkitsemisessäni kaksoispartitiiveissa toistuivat erityisesti sellaiset tapaukset, joissa kirjoittaja on lausekontekstin perusteella tarkoittanut *viittaa*-verbiä kuten esimerkin (5) kohdalla voidaan päätellä.

(5) *Näkemäsi toukan koko ja karvaisuus **viittää** noihin siilikäisiin*

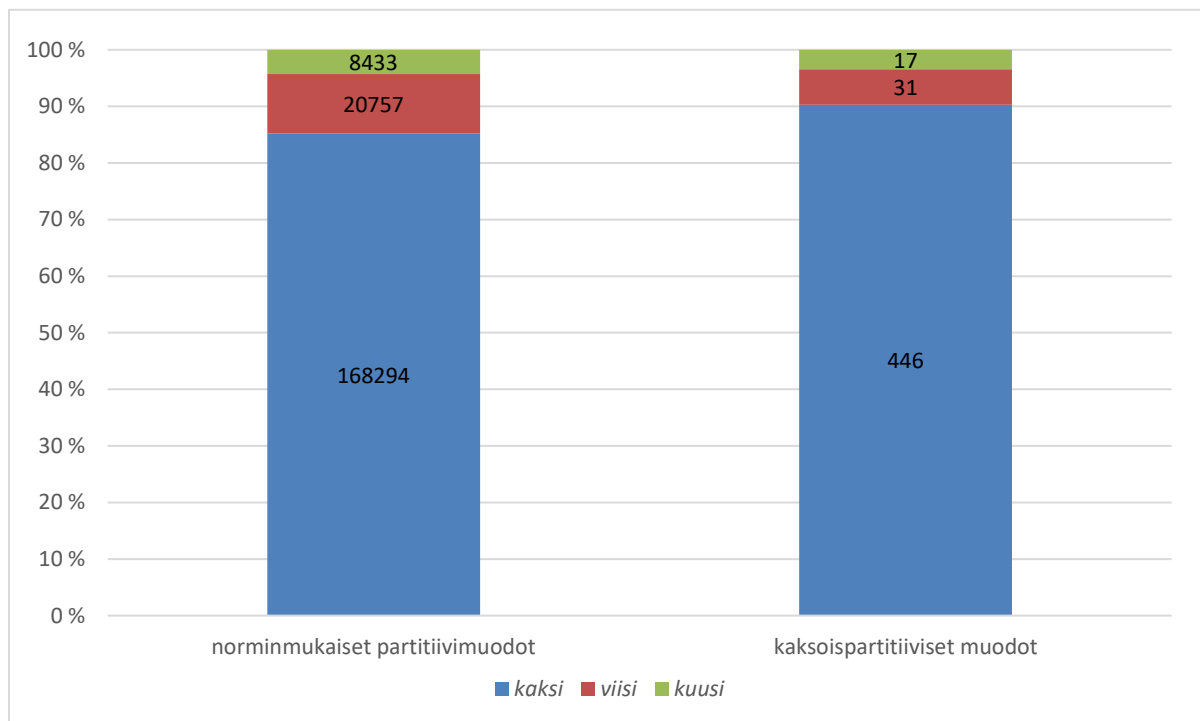
Kuuttaa-muoto tuotti osumia 40 kappaletta, joista aineistoon lopulta päätyi 17. Kirjoitusvirheiksi tulkituin niin ikään tapaukset, joissa kirjoittaja on voinut helposti tuottaa *kuuttaa*-muodon lyöntivirheen tuloksena kuten esimerkissä (6). Lausekontekstin perusteella tässä tapauksessa voidaan päätellä kirjoittajan hakeneen todellisuudessa *kuluttaa*-sanaa.

(6) *Paljonko diesel **kuuttaa**?*

Kaikkien tutkimieni lekseemien kaksoispartitiivisten muotojen tuottamien osumien yhteenlaskettu määrä on 951. Rajauksen jälkeen lopulliseen aineistooni päätyviä osumia on yhteensä 494 kappaletta. Aineistostani 90,3 prosenttia koostuu *kahtaa*-muodon sisältävistä konkordansseista, 6,2 prosenttia *viittää*-muodon sisältävistä konkordansseista ja 3,5 prosenttia *kuuttaa*-muodon sisältävistä konkordansseista.

3.1. Kaksoispartitiivin esiintymistaajuus

Tässä luvussa tarkastelen tutkimieni lekseemien aineistossa esiintyvien kaksoispartitiivisten muotojen määrää suhteessa norminmukaisten partitiivimuotojen määrään. En vertaile lekseemien norminmukaisten partitiivimuotojen esiintymistaajuutta toisiinsa lukumäärällisesti, vaan keskityn vertailemaan lekseemikohtaisesti kaksoispartitiivisten muotojen osuutta norminmukaisiin partitiivimuotoihin nähden prosentuaalisesti. Nämä prosenttiosuudet voidaan nähdä kuviosta 1.

KUVIO 1. Tutkittavien lekseemien norminmukaisen ja kaksoispartitiivisen muodon tuottamat osumat Korpin hakuohjelmalla.

Kuviota 1 tarkastelemalla voidaan todeta, että tutkimieni lekseemien esiintymistaajuudet eroavat toisistaan suurissakin määrin. *Kaksi*-lekseemin norminmukainen partitiivimuoto *kahta* tuotti yhteensä 168 294 osumaa. Lekseemin kaksoispartitiivinen muoto *kahtaa* tuotti puolestaan osumia 556. Rajauksen jälkeen aineistoon jäi 446 *kahtaa*-muodon sisältämää konkordanssia. Tämä vastaa 0,3 prosenttia norminmukaisen muodon tuottamista osumista. *Viisi*-lekseemin norminmukainen partitiivimuoto *viittä* tuotti hakuohjelmalla 20 757 osu-

maa. Kaksoispartitiivinen muoto *viittää* taas tuotti osumia 335. Rajauksen jälkeen aineistoon päätyi lopulta vain 31 *viittää*-muodon sisältävää konkordanssia, mikä vastaa 0,2 prosenttia norminmukaisen partitiivimuodon tuottamista osumista. *Kuusi*-lekseemin norminmukainen partitiivimuoto *kuutta* tuotti hakuohjelmassa yhteensä 8 433 osumaa. Kaksoispartitiivinen muoto *kuuttaa* tuotti osumia 40. Rajauksen jälkeen aineistossa on 17 *kuuttaa*-muodon sisältävää konkordanssia, mikä myös vastaa 0,2 prosenttia norminmukaisen partitiivimuodon osumista.

Vaikka lekseemikohtaisesti hakuohjelman osumien lukumäärät eroavat toisistaan selkeästi, prosentuaalisessa vertailussa ei ole yhtä suuria eroja. Kunkin lekseemin kohdalla kaksoispartitiivisten muotojen osuus norminmukaisten muotojen osumista on prosentuaalisesti hyvinkin samaa luokkaa. Tästä voidaan päätellä, että tutkimieni lekseemien kaksoispartitiivisten muotojen käyttö ei rajoitu vain esiintymistaajuudeltaan yleisimpään *kahtaa*-muotoon, vaan koskee yhtä lailla myös *viittää*- ja *kuuttaa*-muotoa. Partitiivin pleonastinen käyttö on vasta verrattain tuore morfologinen muutosilmiö, joten prosenttiosuudet jäävät odotetusti-kin pieniksi. Aineistossa esiintyy kuitenkin huomattavaa kaksoispartitiivin systemaattista käyttöä, joten voidaan puhua käynnissä olevasta muutosilmiöstä.

3.2. Kaksoispartitiivin syntaktinen ympäristö

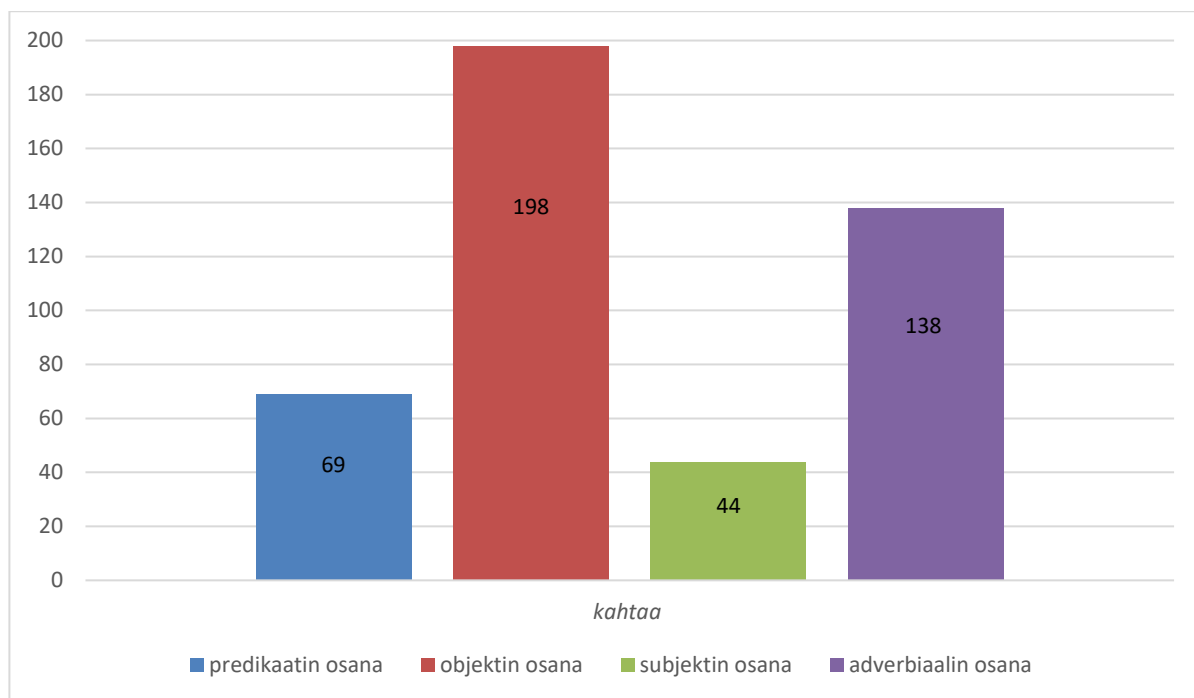
Tässä luvussa tarkastelen lekseemikohtaisesti tutkimieni numeraalien kaksoispartitiivisten muotojen *kahtaa*, *viittää* ja *kuuttaa* syntaktisia ympäristöjä. Etenen analyysissäni siten, että käsittelen lekseemit järjestyksessä suurimmasta pienimpään hakusanojen tuottamien osumien perusteella. Myös lekseemikohtaisten lukujen sisällä analyysini etenee aina aineistossa eniten edustavasta syntaktisesta tehtävästä vähiten edustuvaan tehtävään.

Analyysissäni olen luokitellut kaksoispartitiivisen muodon sisältävät lausekkeet niiden lauseenjäsen tehtävien mukaan. Jos pelkän lauseenjäsen tehtävän lisäksi syntaktisessa ympäristössä on noussut esille muuta huomioitavaa, olen tuonut myös sen esille. Analyysini tulok-

sia havainnollistan kuvioiden avulla, joiden esittämät seikat avaavat yksityiskohtaisemmin tekstissäni.

3.2.1. *Kahtaa*-muodon syntaktinen ympäristö

Tässä luvussa esittelen keräämässäni aineistossa edustuvat *kahtaa*-muodolle ominaiset lauseenjäsenetehtävät ja muut mahdolliset syntaktiset ympäristöt niiden edustuvuutta vastaavassa järjestyksessä. Analysoimaani aineistoon kuuluu yhteensä 446 *kahtaa*-muodon tuottamaa osumaa, joka on tutkimistani lekseemeistä eniten.

KUVIO 2. *Kahtaa*-muodon sisältävien lausekkeiden syntaktiset ympäristöt aineistossa.

Kuviossa 2 olen esitellyt *kahtaa*-muodon sisältävien lausekkeiden lauseenjäsenetehtävät aineistossa. Kuten kuviosta voidaan nähdä, edustuu *kahtaa*-muoto aineistossani tyypillisimmin objektin sijana. Objektin edustuminen kaksoispartitiivisen muodon sijana on odotettua, sillä partitiivi on yleisin partitiivin sijana (VISK 2008 § 1234). Aineistoni 446:sta *kahtaa*-muodon sisältävästä osumasta 198 tapauksessa kaksoispartitiivin sisältävän lausek-

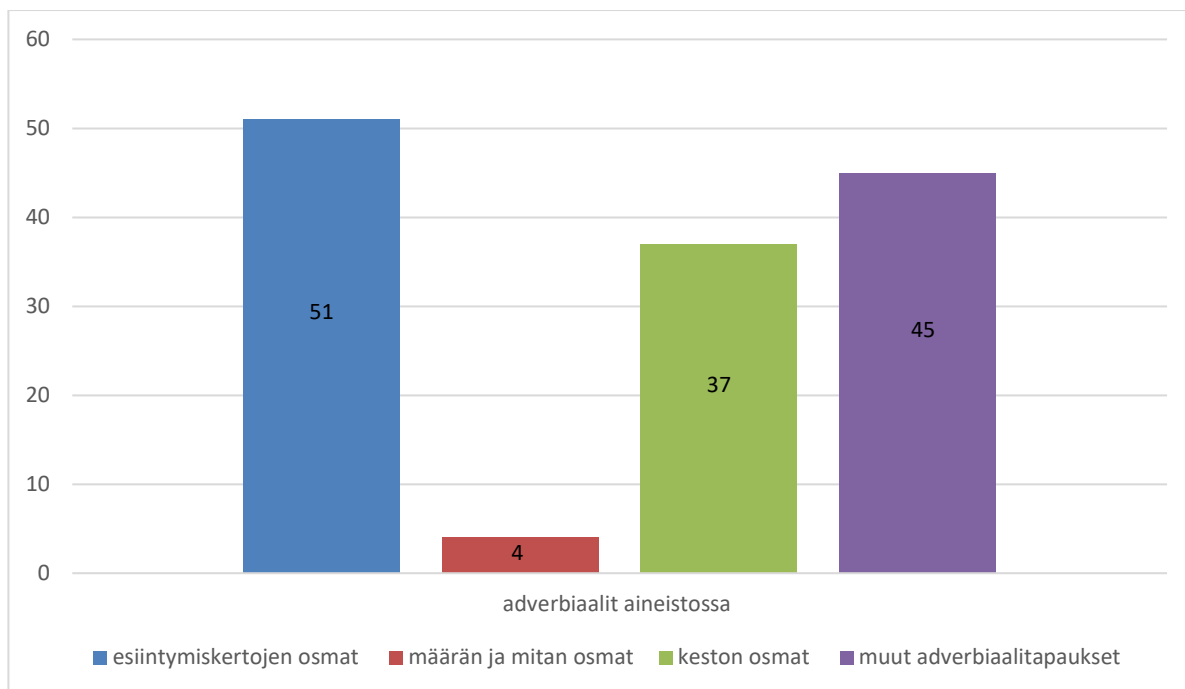
keen syntaktinen tehtävä on objekti, kuten esimerkiksi lauseessa *kriittisimmiks väitti [noita kahtaa ekaa]*. Objektien osuus kaikista *kahtaa*-muodon sisältävistä konkordansseista kattaa 44,4 prosenttia. Toiseksi tyypillisin lauseenjäsentehtävä *kahtaa*-muodon sisältävällä lausekkeella aineistossa on adverbiaali, kuten lauseessa *ei kerennyt kulua [kahtaa minuuttia], kun Utti puhui jostain tutkimuksesta*. Adverbiaalien ryhmään kuuluu yhteensä 138 tapausta, mikä vastaa 30,9 prosenttia kaikista *kahtaa*-muodon osumista. Kolmanneksi tyypillisin lauseenjäsentehtävä *kahtaa*-muodolla aineistossa on toimia osana predikaattia, tarkemmin sanottuna verbi-idiomia, kuten lauseessa *asiasta voi olla kahtaa erimieltäkin*. Aineistossani *kahtaa*-muoto sisältyy predikaattiin yhteensä 64 tapauksessa. Predikaattitapaukset kattavat 14,4 prosenttia kaikista *kahtaa*-muodon osumista. Vähiten edustava lauseenjäsentehtävä *kahtaa*-muodon sisältävällä lausekkeella aineistossani on subjekti. Tämä seikka on myös jokseenkin odotuksenmukaista, sillä partitiivi on subjektin sijana suhteellisen harvinainen (VISK 2008 § 1234). Kuten lauseessa *sydämessä ei saa olla [kahtaa m-kirjainta]* kaksoispartitiivinen muoto sisältyy subjektiin 44 tapauksessa. Subjektitapaukset kattavat kaikista *kahtaa*-muodon osumista 9,8 prosenttia.

Aineistossa *kahtaa*-muodon sisältämien lausekkeiden tyypillisin lauseenjäsentehtävä on objekti. Sisältyessään objektiin kaksoispartitiivinen muoto toimii substantiivilausekkeen edussanan lukumäärää ilmaisevana määritteenä kuten esimerkissä (7). Konkordansseja, joissa *kahtaa*-muodon lausekonteksti on esimerkin (8) tavoin muodoltaan kielteinen, on 63 kappaletta eli 31,8 prosenttia kaikista objektitapauksista.

(7) *Kun vertaillette [näitä kahtaa vaalimainosta] voitte havaita selvän eron miksi toinen valittiin ja toista ei*

(8) *Ei voi palvella [kahtaa eri herraa]*

Toiseksi tyypillisimpänä lauseenjäsentehtävänä *kahtaa*-muodon sisältäville lausekkeille aineistossa edustuu adverbiaali. Kuten kuvioista 3 voidaan nähdä, adverbiaaliluokkaan kuuluu yhteensä 138 eri tapausta, joista 94 kappaletta on tyypiltään osmia ja loput 45 puolestaan edustavat muita adverbiaaleja. Osmat kattavat näin ollen *kahtaa*-muodon kohdalla 67,4 kaikista aineiston adverbiaalitapauksista.

KUVIO 3. *Kahtaa*-muodon sisältävien adverbiaalientyyppien osat aineistossa.

Adverbiaalityypeistä yleisin on esiintymiskertojen osma, joita aineistossa on 51 kappaletta. Tapauksissa, joissa *kahtaa*-muoto ilmaisee lausekkeessa esiintymiskertojen lukumäärää, toistuu aineistossa poikkeuksetta sama *kahtaa kertaan* -konstruktio esimerkkien (9) ja (10) tavoin. Esiintymiskertojen lukumäärää ilmaisevat tapaukset ovat kaikki muodoltaan kielteisiä. Tämä selittyy sillä, että osmat noudattavat pitkälti objektin sijanvaihtelua, ja niinpä objektin tavoin osmat esiintyvät kieltolauseessa partitiivissa (VISK 2008 § 930).

(9) *Ei salama [kahtaa kertaan] iske samaan paikkaan*

(10) *Ihmisiä ei petetä [kahtaa kertaan]*

Kahtaa-muoto esiintyy osana keston osmaa aineistossa 38 tapauksessa. Näissä tapauksissa *kahtaa*-muoto toimii joko adpositioliousekkeessa (esimerkki (11)) tai substantiivilausekkeessa edussanan kestoja ilmaisevana määrittimenä (esimerkki (12)). Mitta ilmaisevaan osmaan *kahtaa*-muoto sisältyy aineistossa 4 kertaa. Tämän tyyppin osmat ilmaisevat aineistossa poikkeuksetta mittaa, ja *kahtaa*-muoto toimii näissä lausekkeissa edussanan määrittimenä, kuten esimerkissä (13).

- (11) [**Kahtaa** tuntia ennen] nukkumaan menoa ei siis kannata syödä enää .
 (12) Ei siinä [**kahtaa** vuotta] mene !
 (13) -- eikä se varmaan [ihan **kahtaa** metriä] oo mut ihan sama .

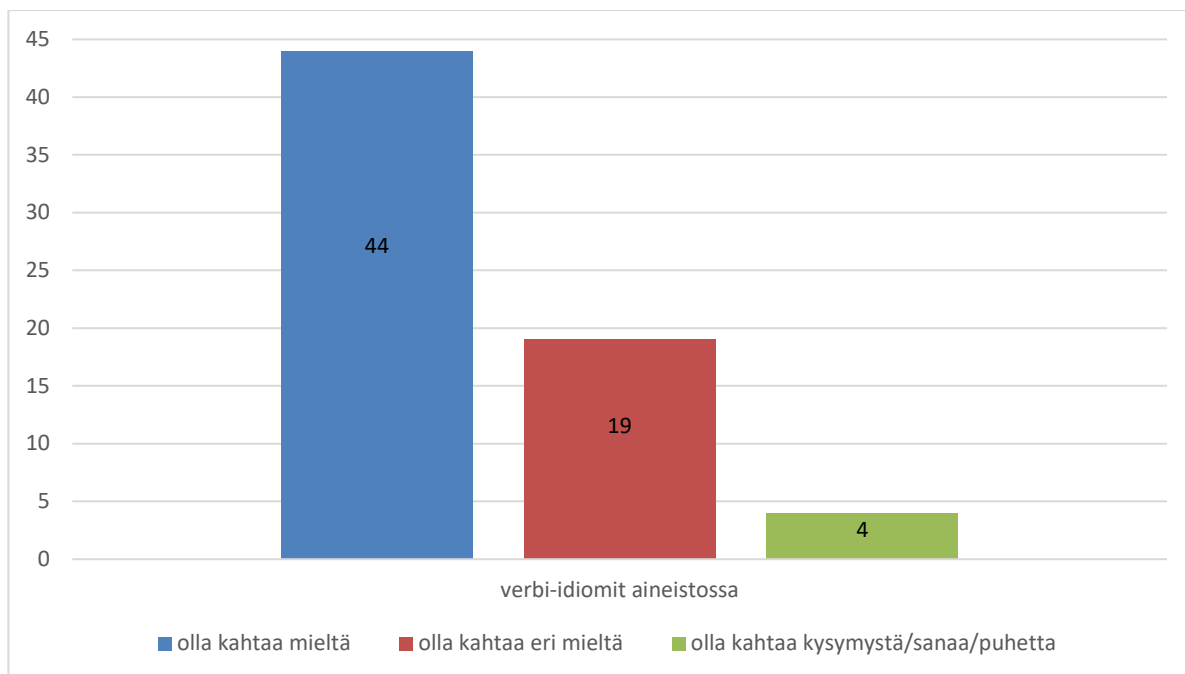
Kahtaa-muodon sisältäviin adverbiaaleihin kuuluu osmien lisäksi myös tavan adverbiaaleja sekä adverbiaaleiksi luokiteltavia määrän ilmauksia. *Kahtaa*-muoto esiintyy aineistossa osana tavan adverbiaalia 14 tapauksessa, joista 5:ssä kaksoispartitiivinen muoto on osana erikseen kirjoitettua yhdysnumeraalia *kahtaa sataa*, kuten esimerkeissä (14) ja (15). Nopeutta ilmaisevien tavan adverbiaalien lisäksi aineistossa oli 9 muunlaista, esimerkiksi tekotapaa ilmaisevaa tavan adverbiaalia, kuten esimerkissä (16).

- (14) Viime suvena saksan paanalla kierrätin tojoo yli [**kahtaa** sataa].
 (15) [**kahtaa** sataa] valkontietä , kahtasataa saaristotietä , kahtasataa raviradan-
 kohdilla ..
 (16) -- muljahtelua oli sitten [**kahtaa** kauheemmin]

Kahtaa-muodon sisältävistä lausekkeista 31 tapauksessa kaksoispartitiivinen muoto on osana kvanttorilauseetta. Partitiivimuotoinen substantiivilauseke sekä sen määränilmaus toimivat syntaktiselta tehtävältään adverbiaaleina (VISK § 902). Tämän tyyppisissä adverbiaalitapauksissa *kahtaa*-muodon seuralaisena toistuu aineistossa systemaattisesti *lajia*, *tyyppiä* ja *sorttia* -tyyppiset substantiivit, kuten esimerkeissä (17), (18) ja (19).

- (17) Tietääkseni räjähdyksiä on [**kahtaa** päätyyppiä].
 (18) Kosto on olemassa [**kahtaa** sorttia]
 (19) Heloja on [**kahtaa** lajia].

Aineistossa kolmanneksi tyypillisin syntaktinen tehtävä *kahtaa*-muodolla on toimia osana predikaattia. *Kahtaa*-muodon sisältävät predikaatit ovat aineistossa poikkeuksetta idiomattisia rakenteita. Tässä tapauksessa predikaattikonaisuudet ovat kolmesta tai useammasta osasta muodostuvia verbi-idioimeja, joita on aineistossa yhteensä 69 kappaletta.

KUVIO 4. *Kahtaa*-muodon sisältämät verbi-idiomit aineistossa.

Suomessa verbilausekeidiomi koostuu yleensä finiittiverbistä ja komplementista, joka on taivutettu nomini. Kuten kuviosta 4 voidaan nähdä, aineiston verbi-idiomien komplementteina toimivat *kahtaa mieltä*, *kahtaa eri mieltä* sekä *kahtaa kysymystä/sanaa/puhetta*. Idiomaattisissa lausekkeissa *olla*-verbi on hyvin yleinen, ja se toimii aineistossa jokaisen idiomitapauksen finiittiverbinä. (Nenonen 2002: 55.) *Olla kahtaa mieltä* -verbi-idiomi esiintyy aineistossa yhteensä 44 kertaa (esimerkki (20)) ja *olla kahtaa eri mieltä* -verbi-idiomi esiintyy aineistossa puolestaan 19 kertaa (esimerkki (21)). *Olla kahtaa (eri) mieltä* -rakenteiset lauseet ovat kaikki merkitykseltään myönteisiä.

(20) *Opiskelusta voi olla kahtaa mieltä.*

(21) *kohdasta ollaan kahtaa eri mieltä.*

Olla kahtaa sanaa -rakenteisia verbi-idiomeja on aineistossa kaksi kappaletta. *Olla kahtaa kysymystä* -rakenteisia tapauksia on yksi, samoin kuin *olla kahtaa puhetta* -rakenteisia tapauksiakin. Esimerkkien (22), (23) ja (24) tavoin ovat kaikki tämän tyyppiset verbi-idiomit muodoltaan kielteisiä. Kielto muodossa esiintyville idiomeille tyypillistä on, että niiden sa-

najärjestys on kivettyntyt, eikä niitä voi yleensä muuttaa kielteisestä myönteiseksi idiomaattisuutta rikkomatta (Nenonen 2002: 62).

(22) *Tässä nyt ei ole kahtaa sanaa , , kuka kantaa julialle viinaa ?*

(23) *Ei ole kahtaa kysymystä ,he ovat vaan kadellisiä , jos itsellä ei ole muuta perheettä kun Itai muutama koira.*

(24) *Jos sanovat etteivät ole olleet missään tekemisä välitysfirman kanssa ni asiasta ei ole silloin kahtaa puhetta.*

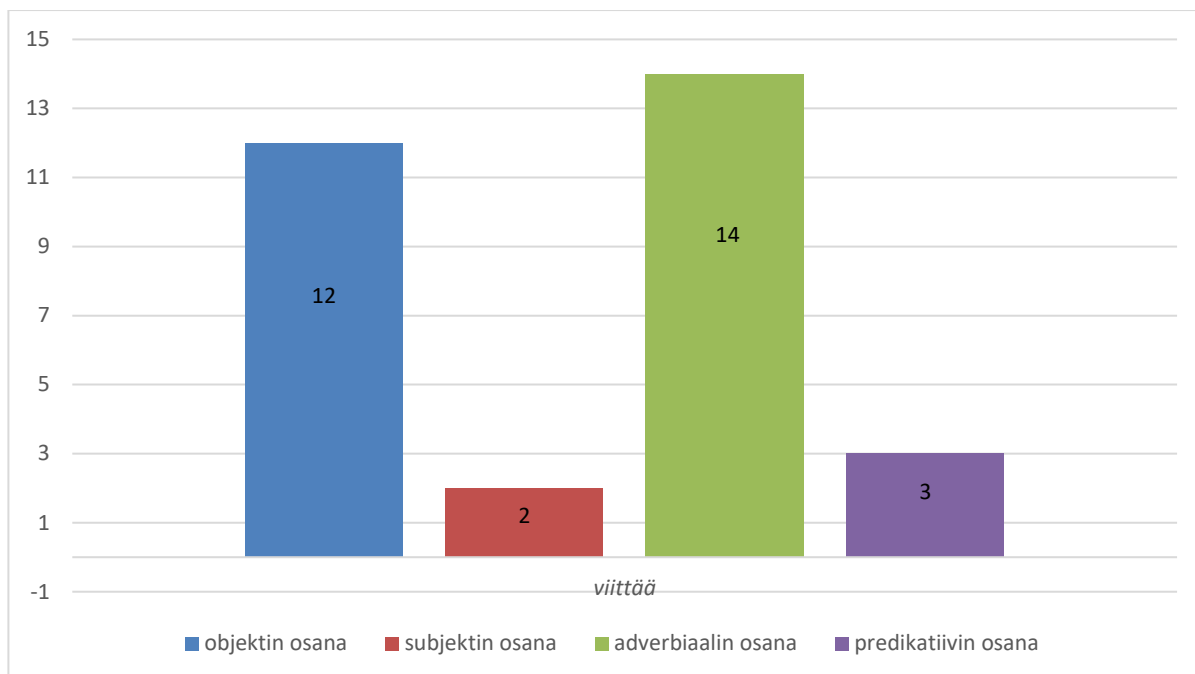
Subjektina *kahtaa*-muodon sisältämä lauseke toimii aineistossa yhteensä 44 tapauksessa, joista 24 on merkitykseltään kielteisiä. Merkitykseltään kielteisiä muotoja on näin ollen 55,6 prosenttia kaikista *kahtaa*-muodon subjektitapauksista. Kaksoispartitiivinen muoto toimii tapauksissa substantiivilausekkeen edussanan lukumäärää ilmaisevana määritteenä, kuten esimerkeissä (25) ja (26).

(25) *ei kellään voi olla [kahtaa horoskooppia].*

(26) *Eipä silti , luulen että [kahtaa viimeksimainittua] on siellä jo nyt aika liuta.*

3.2.2. Viittää-muodon syntaktinen ympäristö

Hakusanana *viittää*-muoto tuotti tutkimistani lekseemeistä toiseksi eniten osumia, joille tekemääni syntaktista analyysiä esittelen tässä luvussa. Analysoimaani aineistoon päätyi lopulta 31 *viittää*-muodon sisältävää konkordanssia. Kuviosta 5 voidaan nähdä *viittää*-muodon sisältävien lausekkeiden jakaantumisen eri lauseenjäsentehtäviin aineistossa.

KUVIO 5. *Viittää*-muodon sisältävien lausekkeiden syntaktiset ympäristöt aineistossa.

Kuvion 5 perusteella voidaan todeta, että *viittää*-muodon sisältävän lausekkeen tyypillisin lauseenjäsentehtävä on adverbiaali. Adverbiaaliluokkaan kuuluu 14 eri tapausta, mikä vastaa 45,1 prosenttia kaikista *viittää*-muodon tuottamista osumista. Toiseksi tyypillisimpänä lauseenjäsentehtävänä aineistossa edustui *viittää*-muodon kohdalla objekti. Objektiin *viittää*-muoto sisältyy 12 kertaa, mikä kattaa 38,7 prosenttia kaikista *viittää*-muodon osumista. Epätyypillisimmät lauseenjäsentehtävät *viittää*-muodon sisältävillä lausekkeilla aineistossa ovat predikatiivi ja subjekti. *Viittää*-muoto esiintyy osana predikatiivia 3 tapauksessa ja osana subjektia 2 tapauksessa. Predikatiivitapaukset käsittävät *viittää*-muodon kohdalla näin ollen 9,7 prosenttia kaikista osumista, subjektitapaukset puolestaan 6,5 prosenttia.

Viittää-muodon kohdalla aineiston 14 adverbiaalista 9 ovat osmia. Osmat kattavat näin ollen 64,3 prosenttia kaikista *viittää*-muodon adverbiaalitapauksista. Osmista 5 ilmaisevat esimerkin (27) tavoin kestoja, 2 esiintymiskertoja (esimerkki (28)) ja 2 kestoja (esimerkki (29)). Osmista 7 on merkitykseltään kielteisiä esimerkkien (28) ja (29) tavoin.

(27) *Iinaa on turha enää [seuraavaa viittää viikkoa] muistella.*

(28) -- *tavaraa kun on sen verran paljon ettei ole suotavaa kuljettaa koiraa [viittää kertaa] 700km matkaa edestakaisin !*

(29) *Kannattaako niitä valoja pitää päällä jos ei [viittää metriä kauemmas] näe ?*

Muita *viittää*-muodon sisältäviä adverbiaalitapauksia on viisi, joista kolmessa kaksoispartitiivi toimii adpositiolausekkeessa edussanan täydennyksenä esimerkin (30) tavoin. Lopuissa kahdessa tapauksessa *viittää* toimii puolestaan substantiivilausekkeessa edussanan määritteenä (esimerkki (31)) tai nopeutta ilmaisevana tavan adverbiaalina, jossa yhdysnumeraali on erikseen kirjoitettu, kuten esimerkissä (32).

(30) *olen sitten Marjan kanssa ulkonakin jo [ennen viittää aamulla] .*

(31) -- *minä vastaan [neljää viittää sinunkaltaista loppia] .*

(32) -- *ajat kaheksankymppin nopeusalueella [seitsemää viittää]*

Viittää-muodon sisältävien lausekkeiden syntaktinen tehtävä on objekti 12 tapauksessa, joista kolme on muodoltaan kielteisiä. *Viittää*-muoto toimii substantiivilausekkeissa edussanan määritteenä kaikissa tapauksissa, kuten esimerkeissä (33) ja (34).

(33) *Me kilpailutettiin [viittää talopaketti firmaa] ja kastelliin päädyttiin .*

(34) *Ei jaksaisi plarata [viittää kirjaa] läpi joten kiitos etukäteen jos joku muistaa !*

Subjektina *viittää*-muodon sisältävä lauseke toimii aineistossa kahdessa tapauksessa, joista toinen on muodoltaan kielteinen. Kuten esimerkeistä (35) ja (36) voidaan nähdä, toimii kaksoispartitiivinen muoto toisessa tapauksessa substantiivilausekkeen edussananana, toisessa taas edussanan lukumäärää ilmaisevana määritteenä.

(35) *oon monesti miettiny , et kenen kanssa tappelisin jos mulla ei ois [viittää sisarusta] turnajaiskumppanina!*

(36) *[Viittää maakuntaa edustava neuvottelukunta] piti kokouksensa Eduskuntatallolla kokoomuksen ryhmähuoneessa . "*

Predikatiivina *viittää*-muodon sisältävä lauseke toimii aineistossa kolmessa tapauksessa, joista kaksi on muodoltaan kielteisiä, kuten esimerkissä (37).

(37) *En ole minäkään enkä ole edes [viittää vaille kauppatieteiden maisteri] .*

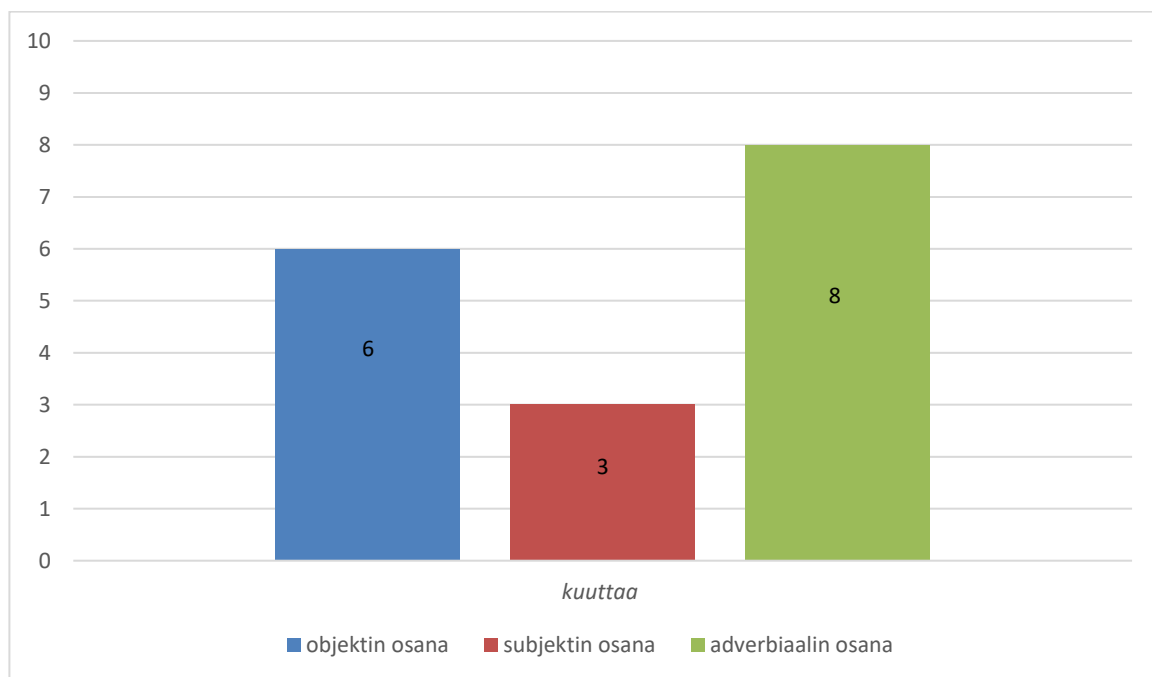
31 analysoitavasta osumasta sisältyy *viittää*-muoto kiteymään kolmessa tapauksessa. Kiteymissä lausekkeiden syntaktiset tehtävät ovat kahdessa tapauksessa predikatiiveja ja yhdessä tapauksessa objekti. Kiteymistä 2 ovat esimerkkien (37) ja (38) tavoin *viittää vaille*-muotoisia ja 1 taas *viittää vajaa*-muotoinen (esimerkki (39)).

(38) olen siis [*viittää vaille* 18] ja voin sanoa ettei nuo ajatukset tee yhtään sen lapsellisemmaksi ..

(39) Nehän kuseskelevat ja paskovat [*viittää vajaa* koko keskustan] kumoon .

3.2.3. *Kuuttaa*-muodon syntaktinen ympäristö

Kuuttaa-muoto tuotti hakusanana tutkimistani lekseemeistä vähiten osumia. Tässä luvussa analysoin aineistooni päätyneet 17 kappaletta *kuuttaa*-muodon sisältämää konkordanssia. Tutkimistani lekseemeistä *kuusi*-lekseemin kaksoispartitiivisen muodon syntaktiset ympäristöt ovat myös suppeimpia, ja muotoa esiintyy aineistossa kolmessa eri lauseenjäsentehtävässä, kuten kuviosta 6 voidaan nähdä.

KUVIO 6. *Kuuttaa*-muodon sisältävien lausekkeiden syntaktiset ympäristöt aineistossa.

Kuten kuvion 6 perusteella voidaan todeta, on *kuuttaa*-muodon sisältävän lausekkeen tyyppillisin lauseenjäsentehtävä aineistossa *viittää*-muodon tavoin adverbiaaliksi. Adverbiaalita-pauksia on yhteensä 8 kappaletta, mikä kattaa kaikista *kuuttaa*-muodon osumista 47,1 prosenttia. Objektiin *kuuttaa*-muoto sisältyy 6 tapauksessa, mikä vastaa 35,3 prosenttia tapauksista. Subjektin tehtävässä *kuuttaa*-muoto toimii puolestaan 3 tapauksessa, mikä kattaa 17,7 prosenttia kaikista muodon tuottamista osumista.

Kuuttaa-muodon kohdalla aineistossa eniten edustuvaan adverbiaaliluokkaan kuuluu 4 tavan adverbiaalia, 2 ajan adverbiaalia sekä 2 keston osmaa. Tavan adverbiaaleissa *kuuttaa*-muoto kuuluu erikseen kirjoitettuun yhdysnumeraaliin, kuten esimerkissä (40). Aikaa ilmaisevat adverbiaalit ovat adpositiolausekkeita, joissa *kuuttaa*-muoto toimii edussanan *ennen* määritteenä (esimerkki (41)). Keston osmassa kaksoispartitiivinen muoto toimii esimerkin (42) tavoin substantiivilausekkeessa edussanan määritteenä.

(40) *Haluttaisi myös tietää , miten saisin viritettyä niin , että Agility kulkisi noin [kuuttaa kymppiä]*

(41) *Tänäänkin heräsin [ennen kello **kuuttaa**],*

(42) *Hyvänä arvona pidän [**kuuttaa** kuukautta]*

Kaikki 6 *kuuttaa*-muodon objektitapausta ovat substantiivilausekkeita. *Kuuttaa*-muotoa käytetään substantiivisena kahdessa tapauksessa. Näissä tapauksissa *kuusi*-lekseemi toimii näin ollen substantiivilausekkeen edussanana esimerkin (43) tavoin. Kolmessa tapauksessa *kuuttaa*-muoto toimii edussanan lukumäärää ilmaisevana määritteenä (esimerkki (44)).

(43) *Mielestäni Lieksa rikkoo törkeästi [Fifan kansainvälistä sopimusta artikla **kuuttaa**].*

(44) -- (sivuhuamautus : aatelkaa se pitää [**kuuttaa** kisuu] ! ? on se Äijä !

Kuuttaa-muoto esiintyy aineistossa kolme kertaa lausekkeessa, joka on lauseenjäsentehtävältään subjekti. Kuten lauseessa *Joka sadan metrin välein on ilmeisesti ainakin [kuuttaa uutta lajiketta] , joita jokaista pitää saada syödä* osana subjektia *kuuttaa*-muoto toimii lukumäärää ilmaisevana edussanan määritteenä substantiivilausekkeessa.

3.3.3. Yhteenveto

Tässä luvussa kokoan yhteen analyysini tulokset, ja vertailen lekseemikohtaisesti analyysini tuloksia suhteessa toisiinsa. Vastaan myös johdantoluvussa esittämiini tutkimuskysymyksiin. Käsittelen ensin kaksoispartitiivin esiintymistaajuudesta tekemiäni havaintoja, jonka jälkeen esittelen syntaktisen analyysin tulokset.

Norminmukaiset partitiivimuodot *kahta*, *viittä* ja *kuutta* tuottivat Korp-hakuohjelmalla yhteensä 197 484 osumaa. Kaikista osumista 168 294 kappaletta on *kahta*-muodon tuottamia osumia, 20 757 kappaletta *viittä*-muodon tuottamia osumia ja 8 433 kappaletta puolestaan *kuutta*-muodon tuottamia osumia. Tutkimieni kolmen eri lekseemien kaksoispartitiiviset muodot *kahtaa*, *viittää* ja *kuuttaa* tuottivat yhteensä 951 osumaa, joista lopulliseen aineistoon päätyi rajauksen jälkeen 494 konkordanssia. Näistä konkordansseista 446 kappaletta on *kahtaa*-muodon tuottamia osumia, 31 kappaletta *viittää*-muodon tuottamia osumia ja 17 kappaletta *kuuttaa*-muodon tuottamia osumia.

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni koski sitä, kuinka paljon aineistossa esiintyy kaksoispartitiivisiä muotoja, ja miten esiintymistaajuus varioi eri lekseemien kohdalla. Kysymykseen vastatakseni tarkastelin lekseemikohtaisesti aineistossa esiintyvien kaksoispartitiivien määrää suhteessa norminmukaisiin partitiivimuotoihin. Eri lekseemien tuottamien osumien määrät eroavat toisistaan suurissakin määrin sekä kaksoispartitiivisten että norminmukaisten partitiivimuotojen osalta. Vaikka lekseemien tuottamat osumat eroavat toisistaan lukumäärällisesti, ovat kunkin lekseemin kaksoispartitiivisten muotojen prosenttiosuudet suhteessa niiden norminmukaisiin partitiivimuotoihin lähellä toisiaan. *Kaksi*-lekseemin kaksoispartitiivisen muodon osumat vastaavat 0,3 prosenttia norminmukaisten partitiivimuotojen tuottamista osumista. *Viisi*-lekseemin kohdalla prosenttiosuus oli 0,2 ja *kuusi*-lekseemin kohdalla puolestaan 0,2.

Numeraalina *kaksi*-lekseemillä on oletettavasti enemmän käyttöä ja mahdollisia konteksteja kuin lekseemeillä *viisi* ja *kuusi*. Tämän seikan huomioon ottaen ei siis ole yllättävää, että *kahta* ja *kahtaa* tuottivat hakusanoina selkeästi eniten osumia. Kuitenkin prosenttiosuuksien

ollessa kaikkien tutkimieni lekseemien kohdalla näinkin lähellä toisiaan voidaan päätellä, että ilmiö, jossa partitiivi esiintyy pleonastisena kaksoispartitiivina, koskee kaikkia tutkimiani lekseemejä riippumatta niiden käyttökontekstin laajuudesta. Vaikka kaksoispartitiivisten muotojen prosentuaalinen osuus lekseemien norminmukaisista partitiivien osuuksista jää jokaisen lekseemin kohdalla alle 0,5 prosentin, voidaan silti todeta käynnissä olevan kielen muutos. Kaksoispartitiivia käytetään internetkeskusteluaineistossa paikoittain hyvin systemaattisesti ilmaisemassa esimerkiksi rajaamattomuutta, indefiniittistä määrää tai joukkoa.

Toinen tutkimuskysymykseni koski sitä, millaisissa syntaktisissa ympäristöissä kaksoispartitiivi kunkin lekseemin kohdalla esiintyy. Varsinaista hypoteesia minulla ei kaksoispartitiiville tyypillisistä tehtävistä ollut. Ennako-odotukseni oli kuitenkin, että kaksoispartitiivin tyypillisimmät syntaktiset ympäristöt vastaavat pitkälti partitiiville yleisestikin tyypillisiä ympäristöjä. *Kahtaa*-muodon kohdalla tyypillisin lauseenjäsentehtävä on aineistossa objekti. Objektin lisäksi edustuvat myös adverbiaali sekä idiomaattiset, predikaatteina toimivat verbirakenteet, joihin *kahtaa*-muoto sisältyy. Aineistossa sekä *viittää*- että *kuuttaa*-muodolle tyypillisimmät lauseenjäsentehtävät ovat adverbiaali ja objekti.

Objektin ollessa partitiivin yleisin sija, on mielestäni odotusten mukaista, että myös kaksoispartitiivin kohdalla objekti edustuu yleisimpänä lauseenjäsentehtävänä. Kuten jo aiemmin mainitsemani *montaa*-muodon tapauksessa, on partitiivin pleonastisella käytöllä haluttu korostaa partitiivin merkitystä (Länsimäki 1995). Tämän seikan huomioon ottaen on ymmärrettävää, että partitiivin yleisimpien tehtävien edustuvuus pysyy samankaltaisena juuri kaksoispartitiivisten muotojen kohdalla. Kaksoispartitiivi sisältyy aineistossa myös joihinkin vakiintuneisiin kiteymiin tai kiteytyneisiin rakenteisiin kuten *viittää vaille* tai *olla kahtaa (eri) mieltä*.

4. PÄÄTÄNTÖ

Tutkin kandidaatintutkielmassani partitiivin päätteiden *-tA* ja *-A* peräkkäistä esiintymistä lekseemeissä *kaksi*, *viisi* ja *kuusi*. Tutkimani lekseemit edustavat kaikki sanahahmoltaan kaksivartaloisia kaksitavuisia *e*-vartaloisia sanoja. Tutkielmassani tarkastelin kaksoispartitiivin esiintymistaajuutta ja kaksoispartitiivisten muotojen syntaktisia tehtäviä aineistossa saadakseni kuvan ilmiön tämänhetkisestä laajuudesta sekä siitä, vaikuttaako tilanne samankaltaiselta samaa sanahahmoa edustavien lekseemien välillä. Tutkimuskysymykseni olivat seuraavat:

- Kuinka paljon aineistossa esiintyy kaksoispartitiivia, ja miten esiintymistaajuus varioi eri lekseemien kohdalla?
- Millaisissa syntaktisissa tehtävissä kaksoispartitiivi kunkin lekseemin kohdalla esiintyy?

Keräsin aineistoni Kielipankin konkordanssihakuohjelman Korpin Suomi24-keskusteluista. Aineistoni koostui internetkeskusteluista peräisin olevista konkordansseista, jotka on poimittu keskustelunaloituksista sekä kommenteista. Tutkimieni lekseemien *kaksi*, *viisi* ja *kuusi* norminmukaiset partitiivimuodot tuottivat hakuohjelmalla yhteensä 197 484 osumaa. Lekseemien kaksoispartitiiviset muodot tuottivat puolestaan yhteensä 951 osumaa. Rajasin hakuohjelman tuottamista osumista aineiston ulkopuolelle sellaiset tapaukset, joiden kontekstin perusteella tulkitsin olevan kirjoitusvirheitä, tai joiden syntaktinen jäsentäminen kontekstin epäselvyyden tai sen vähäisyyden vuoksi ei ollut mahdollista. Rajauksen jälkeen lopulliseen aineistooni päätyi 494 kaksoispartitiivin sisältämää konkordanssia. Konkordansseista 446 kappaletta on *kahtaa*-muodon sisältäviä osumia, 31 *viittää*-muodon sisältäviä osumia ja 17 kappaletta *kuuttaa*-muodon sisältäviä osumia.

Aineistossani kaksoispartitiivisten muotojen osuus norminmukaisiin partitiivimuotoihin nähden oli prosentuaalisesti pienehkö. *Kahtaa*, *viittää* ja *kuuttaa* hakusanoina tuottivat kuitenkin riittävän laajan aineiston analyysiä varten. *Kahtaa*-muodon tuottamat osumat kattoivat 0,3 prosenttia *kahta*-muodon tuottamista osumista. *Viittää*- ja *kuuttaa*-muodon osumat

käsittivät puolestaan kummatkin 0,2 prosenttia lekseemien norminmukaisten partitiivien tuottamista osumista. Vaikka osuus jäi prosentuaalisesti pieneksi, lukumäärällisesti kaksoispartitiivisia muotoja esiintyi yllättävänkin paljon.

Analyysini perusteella partitiivin tyypillisimmät syntaktiset ympäristöt toteutuvat myös kaksoispartitiivin kohdalla. Tyypillisimmiksi syntaktisiksi tehtäviksi kaksoispartitiiville osoittautuivat kaikkien tutkimieni lekseemien kohdalla objekti ja adverbiaali. Analysoimistani 446:stä *kahtaa*-muodon sisältävästä konkordanssista 198 tapauksessa kaksoispartitiivinen muoto sisältyi objektiin. Objektien osuus kaikista *kahtaa*-muodon sisältävistä konkordansseista on näin ollen 44,4 prosenttia. Adverbiaaliin *kahtaa*-muoto sisältyi 138 tapauksessa, mikä puolestaan vastaa 30,9 prosenttia. Osana predikaattia *kahtaa*-muoto toimii aineistossa 64 tapauksessa. Nämä predikaattitapaukset ovat kaikki idiomaattisia verbirakenteita, jotka kattavat 14,4 prosenttia *kahtaa*-muodon osumista. Subjektina *kahtaa*-muoto esiintyi aineistossa 44 tapauksessa, mikä vastaa 9,8 prosenttia kaikista muodon osumista.

Viittää ja *kuuttaa* -muotojen tyypillisin lauseenjäsentehtävä aineistossa oli kummankin kohdalla adverbiaali. *Viittää*-muodon 31 osumasta 14 tapausta on adverbiaaleja, mikä vastaa 45,1 prosenttia kaikista *viittää*-muodon osumista. *Viittää*-muoto toimii objektin sijana aineistossa 12 kertaa eli 38,7 prosenttia kaikista *viittää*-muodon tapauksista. Predikatiivitapauksia *viittää*-muodon osumissa on 3 kappaletta eli 9,7 prosenttia. *Viittää*-muoto sisältyy subjektiin aineistossa kahdessa tapauksessa, mikä kattaa 6,5 prosenttia kaikista *viittää*-muodon tuottamista osumista. *Kuuttaa*-muodon 17 osumasta 8 kappaletta on syntaktiselta tehtävältään adverbiaali, mikä vastaa 47,1 prosenttia kaikista *kuuttaa*-muodon osumista. Objektiin *kuuttaa*-muoto liittyy 6 tapauksessa eli 35,3 prosenttia osumista. Subjektiin *kuuttaa*-muoto liittyy 3 tapauksen kohdalla, mikä puolestaan vastaa 17,7 prosenttia kaikista *kuuttaa*-muodon osumista.

Analyysissä tekemieni havaintojen jälkeen voidaan todeta, että kaksoispartitiivisen muodon käyttöä esiintyy kaikkien tutkimieni lekseemien kohdalla. Lisäksi kaksoispartitiivin syntaktinen ympäristö vastaa totutun partitiivin syntaktista ympäristöä, tosin se on laajentunut joihinkin kiteymiin ja idiomaattisiin rakenteisiin. Näistä seikoista voidaan päätellä, että

partitiivin pleonastista käyttö esiintyy, ja kaksoispartitiivin käyttöön liittyy käynnissä oleva kielenmuutos, joka näkyy jo aiemmin mainitsemani kvanttoripronominin *moni* lisäksi myös ainakin tutkimissani numeraaleissa *kaksi*, *viisi* ja *kuusi*.

Aineistona Suomi24-internetkeskustelut osoittautuivat vähintäänkin mielenkiintoiseksi vaihtoehdoksi. Vapaan ja normittamattoman kielen analysoiminen on perusteltua etenkin silloin, kun käynnissä olevasta kielen muutoksesta halutaan saada mahdollisimman realistinen kuva. Omaa tutkielmaani aineisto palveli siis hyvin. Kielen puheenomaisuus toi kuitenkin myös haasteita aineiston syntaktiseen jäsentämiseen. Esimerkiksi lauserakenteet olivat paikoin sellaisia, että kirjoittajan tarkoitusperät jäivät epäselviksi. Mielestäni tutkimustani voi aineiston laajuuden ansiosta pitää silti luotettavana. Aineiston paikoittaisen monitulkintaisuuden vuoksi ei kuitenkaan voida jättää huomioimatta yksittäisten virheiden mahdollisuutta analyysivaiheessa.

Oma tutkielmani täyttää aukon tutkimuskentässä, sillä kaksoispartitiivia ei ole aiemmin juurikaan tutkittu yksittäisenä ilmiönä. Koska partitiivin pleonastista käyttöä on tutkittu vasta vähän, olisi sen tutkiminen jatkossakin hyvin perusteltua. Tähän mennessä on todettu, että kaksoispartitiivin käyttöä esiintyy ainakin lukumäärää ilmaisevissa sanoissa, kuten kvanttoripronominissa *moni* sekä tutkimissani numeraaleissa *kaksi*, *viisi* ja *kuusi*. Tutkimusta voitaisiin laajentaa tulevaisuudessa myös muihin sanaluokkiin, esimerkiksi yleisiin ja harvinaisempiin substantiiveihin.

LÄHTEET

- BRANCH HANNELE, 2001: *Montaa kielivirheenä. Näkymättömän käden jäljillä*. Virittäjä 2 (2001): 193–215.
- FERTIG, DAVID 2013: *Analogy and morphological change*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- KOIVISTO VESA, 2013: *Suomen sanojen rakenne*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- KORJA, EMMA-KATARIINA 2019: *Vokaalivartaloiden yleistymisen verbien nähdä, tehdä, tulla, mennä, purra ja surra A-infinitiiveissä*. Kandidaatintutkielma. Oulun yliopiston suomen kielen oppiaine.
- LAGUS, KRISTA – PANTZAR, MIKA – RUCKENSTEIN, MINNA – YLISIURUA, MARJORIIKKA 2016: *Suomi 24: muodonantoa aineistolle*. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- LÄNSIMÄKI, MAIJA 1995: *Montaa-partitiivi*. Kielikello 2/1995.
- MÄÄTTÄ, URHO 1994: *Funktionaalinen selittäminen morfologiassa. Metateoriaa ja huomiota suomen ja sen sukukielten tutkimusperinteestä*. Väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopiston suomen kielen ja kielitieteen laitos.
- NENONEN, MARJA 2002: *Idiomit ja leksikko. Lausekeidiomien syntaktisia, semanttisia ja morfologisia piirteitä suomen kielessä*. Joensuu: Joensuun yliopiston humanistisia julkaisuja N:o 29.
- PAUNONEN, HEIKKI 2003: *Suomen kielen morfologisista muutosmekanismeista*. – Lea Laitinen, Hanna Lappalainen, Päivi Markkola & Johanna Vaattovaara (toim.), *Muotojen mieli. Kirjoituksia morfologiasta ja variaatiosta* s. 187–242. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- PAUNONEN, HEIKKI 1970: *Monikon genetiivin muodostus suomen murteissa. 2-tavuisten nominivartaloiden monikon genetiivien historiaa erityisesti savolaismurteiden kannalta*. Licensiaatintyö. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- PÖYHTÄRI, ESSI 2019: *Mutta tähänkin asiaan tulenee kohta muutosta. Potentiaalinen vokaalivartaloistuminen*. Kandidaatintutkielma. Oulun yliopiston suomen kielen oppiaine.
- TOIVAINEN, JORMA 1985: *Partitiivin syntaksi*. Turku: Turun yliopisto.

YLIKOSKI, JUSSI 2005: *Puhekielen morfologisten ja semanttisten innovaatioiden tutkimusnäkyviä – esimerkkinä suomen tekeen- ja tekeestyypiset verbimuodot*. *Puhe ja kieli* 25(4). 187–210.

VISK = HAKULINEN, AULI – VILKUNA, MARIA – KORHONEN, RIITTA – KOIVISTO, VESA – HEINONEN, TARJA RIITTA – ALHO IRJA 2008: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.